

786

منشور زنان افغانستان

27 دلو 1392 برابر با 16 فبروری 2014

فهرست عناوین

مقدمه

اصول و مبانی

بخش اول: مصونیت و تطبیق قوانین نافذه

بخش دوم: دسترسی فراگیر زنان به خدمات صحی

بخش سوم: بهره مندی همگانی از تعلیم و تربیه

بخش چهارم: امنیت اقتصادی زنان

بخش پنجم: مشارکت سیاسی زنان

بخش ششم: حقوق فرهنگی زنان

امور متفرقه

مقدمه

در عصر حاضر، زن و مسایل مربوط به زنان همواره یکی از دغدغه‌ها و موضوعات مهم و اساسی بیشتر جوامع در حال انکشاف بوده است.

حال آنکه از دهه‌ها بدین سو، ملل مدرن و متمدن جهان، به تبغ «دانش» و «خردباوری» و «انسانگرایی» و همچنین رجحان معرفت شناسانه به «اصالت فرد» و «کرامت بشری»، به پیشرفتهای قابل ملاحظه‌ایی برای بهبود وضعیت زنان نایل آمده‌اند. اما در بخش دیگری از جهان، در بسیاری از جوامع در حال انکشاف و از جمله در افغانستان، تا کنون نیز «کز اندیشی» بر «ژرف اندیشی» چیرگی دارد و سیاست‌گزاران آن با «خرد گریزی» و بی توجهی به ماهیت ارزشهای دینی نقش زنان را در اجتماع، سیاست، فرهنگ، اقتصاد و حوزه‌های دیگر بسیار کم رنگ و بعضاً نادیده می‌انگارند.

در این میان زنان افغان نیز حرکت‌ها و فعالیت‌های خویش را در جهت احقاق حق خویش داشته‌اند و مبارزه آنان در طول تاریخ دارای نشیب و فراز‌های زیادی بوده است. گاهی به دردناکی تمام، کرامت انسانی زن افغان کاملاً زیر پا شده است و زمانی نیز زن افغانستان فرصت تبارز و ثبوت توانمندی را یافته است.

دهه اول قرن بیستم سر آغاز مبارزات حق طلبانه زنان افغانستان محسوب میشود. زنان کشور توانستند حق تعلیم، کار و مشارکت سیاسی را بدست آورند، اما ادامه این اقدامات ترقی خواهانه همواره منوط به اراده سیاسی دولت‌های وقت بوده و به عبارت دیگر تابع جو حاکم سیاسی کشور بوده است. زمانیکه دولت‌ها اراده قوی سیاسی برای مشارکت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی زنان داشته‌اند، زنان نیز توانسته‌اند نقش مثبت و مترقی خویش را در جامعه ایفا نمایند. اما در دوره‌های حکومت‌های مستبد و زن ستیز، آنان به حاشیه رانده شده‌اند.

در دهه اخیر، زنان بعد از گذار از انزوای سیاسی دستاورد‌هایی نیز داشته‌اند. عمده‌ترین این دستاورد‌ها تضمین حق برابر در قانون اساسی و انفاذ قانون منع خشونت علیه زنان بوده است. اما عدم حاکمیت قانون، عدم ارج گذاری به تعهدات و میثاق‌های بین‌المللی، نبود و کمبود قوانین فرعی مبتنی بر دفاع از حقوق زنان، کم‌کاری دولت برای رشد تساوی جنسیتی و ده‌ها دلیل دیگر باعث گردیده که تا هنوز، زنان بلندترین آمار قربانیان خشونت در افغانستان را به خود اختصاص دهند.

از آنجا که زنان نماینده‌های اصلی صلح هستند، نا دیده گرفتن مشارکت سیاسی زنان، کم‌کاری در بخش رشد اقتصادی زنان در پرتو امنیت بشری و شغلی نیز آنان را به عقب سوق داده و در جامعه نیز تاثیر منفی داشته است.

بنابراین زنان آگاه و پیشگام با درک وظیفه انسانی و رسالت تاریخی خویش درین لحظه حساس و سرنوشت ساز، برای رسیدن به سرمنزل مقصود یعنی تحقق راستین احقاق حقوق زنان تلاش مهمی را آغاز نموده‌اند و به تدوین منشور زنان افغانستان اهتمام ورزیدند.

باید یاد آور شد که ما زنان هرگز به عقب بر نخواهیم گشت.

«منشور زنان افغانستان» حاوی دیدگاه‌ها و راهکارهایی برای احقاق حقوق و ارتقای جایگاه زنان افغانستان است و به هدف نهادینه سازی و استمرار فعالیت‌های مرتبط به زنان تدوین شده است.

اصول و مبانی

مبانی منشور بر اساس اسناد ملی و بین المللی ذیل استوار است :

اسناد ملی :

- قانون اساسی افغانستان (ماده 22: هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است. تمام اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون دارای حقوق و وجایب مساوی میباشند)
- استراتژی انکشاف ملی افغانستان
- اهداف انکشافی هزاره
- پلان کاری ملی زنان افغانستان
- تساوی جندر منحيث مسائل مشترک افغانستان

اسناد بین المللی :

- اعلامیه جهانی حقوق بشر
- کنوانسیون رفع هر نوع تبعیض علیه زنان
- جنبش پیکن در عمل
- قطع نامه های شورای امنیت ملل متحد در مورد زنان ، صلح و امنیت (۱۳۲۵ / ۱۸۲۰ / ۱۸۸۸ / ۱۸۹۰ / ۱۹۶۰)

بخش اول -- مصونیت و تطبیق قوانین نافذه:

- منشور زنان افغانستان حاکمیت قانون را ضامن تامین حقوق زنان افغانستان میداند. دولت جمهوری اسلامی افغانستان مکلف است تا در راستای نهادینه سازی و عملی نمودن حاکمیت قانون بصورت جدی و بدون در نظر داشت مصلحت های سیاسی اقدام کند.
- دولت افغانستان مکلف به رعایت و تطبیق کامل قانون اساسی افغانستان، قوانین حمایتی مربوط به زنان، بخصوص قانون محو خشونت علیه زنان ، برنامه ملی عمل برای زنان، منشور ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر و قطعنامه های سازمان ملل در مورد حقوق بشر، حقوق زن و حقوق اطفال و سایر مواردی که در بخش حقوق و مبانی آمده است میباشد.
  - امنیت فیزیکی و بشری زنان در تمام عرصه های زندگی فردی و اجتماعی جزو وظایف اساسی دولت بوده و محو هر نوع خشونت علیه زنان و ایجاد فضای امن و سالم در خانه ، محیط کار و جامعه باتطبیق جدی قانون تحقق می باید.
  - برای حفظ مصونیت زنان باید دولت به شدت با ازدواج های اجباری و زیر سن، خرید و فروش زنان و دختران و استفاده از آنان در حل منازعات از جمله بد دادن و بدل مخالف باشد. منشور از دولت خواهان تطبیق قوانین نافذه موجود درین راستا و سایر موارد خاص خشونت بار برای زنان میباشد
  - نهادهای مسوول و ذیربط مکلف به بازنگری و تصویب قوانین مبتنی بر تساوی جنسیتی هستند. دولت باید با رشد بنیاد گرایی مذهبی که بصورت مستقیم باعث رشد فرهنگ بنیادگرایی و محدود کردن آزادیهای اجتماعی زنان میگردد، مبارزه کند.
  - منشور خواهان تشکیل کمیته مستقل نظارت بر تطبیق قوانین مرتبط با زنان در افغانستان است، اما همزمان با آن با هرگونه تعدیل در قانون اساسی مخالفت می نماید

بخش دوم - تطبیق حق دسترسی فراگیر زنان به خدمات صحتی :

دولت مسئولیت دارد تا مطابق ماده (52) قانون اساسی امکانات دسترسی کامل به صحت جسمی و روانی را برای زنان و اطفال در تمام نقاط کشور تامین نموده و موارد ذیل را عملی نماید:

- حق برخورداري از سلامت جسمي و رواني در زندگي فردي، خانوادگي و اجتماعي.
- حق برخورداري از صحت باروري و بارداري،
- بهره‌مند شدن زنان بی سرپرست (زیر سن هژده سال)، زنان مطلقه، بیوه، سالخورده و نیازمند، از بیمه‌های عمومی، خدمات اجتماعی و بیمه‌های خاص به خصوص در بخش صحت و تداوی انواع سرطان‌های خاص زنان بطور مثال سرطان سینه.
- آگاهی دهی به زنان درمورد کنترل باروری و تنظیم خانواده و زمینه سازی برای مشارکت بیشتر آنها در تصمیم‌گیریهای مربوطه؛
- اختصاص بودجه دولتی مخصوص و کافی جهت صحت باروری

سوم - دسترسی همگانی به تعلیم و تربیه:

از آنجا که جنگ و نابسامانی در کشور، فرصتهای لازم آموزشی را به ویژه از زنان سلب نموده است، و بیسوادی و کم سوادی و عدم دسترسی کافی زنان به امکانات آموزشی، مشکلات مزیدی را در جامعه ببار آورده و بر جایگاه تاریخی و نامناسب آنها تاثیر منفی تری گذاشته، دولت مسئولیت دارد موارد زیر را عملی نماید:

- اجباری ساختن تعلیم و تربیت حداقل تا دوره متوسطه در تمام مناطق کشور (با اتکا به متن صریح قانون اساسی افغانستان)
- توسعه و گسترش امکانات سواد آموزی عمومی برای زنان و دختران
- حق سوادآموزی عمومی، ارتقاء آموزشی و برخورداري از امکانات تعلیم و تربیه برای زنان به شمول ایجاد زمینه برخورداري زنان و دختران از حمایت‌های خاص در امر آموزش
- ایجاد زمینه تحصیلات عالی برای زنان تا بالاترین مدارج علمی؛ و ایجاد زمینه کسب مهارت‌ها و آموزش‌های تخصصی به صورت کمی و کیفی تا بالاترین سطوح؛
- مشارکت بیشتر زنان در سیاستگذاری و تصمیم‌گیری و مدیریت‌های آموزشی و علمی.
- ایجاد زمینه برخورداري از حمایت‌های لازم در زمینه آموزش و پرورش برای زنان معلول جسمی و ذهنی.

چهارم - مشارکت و امنیت اقتصادی زنان:

مشارکت اقتصادی زنان و سهم‌گیری فعال‌شان در امور اقتصادی تاثیر زیادی بر استقلال اقتصادی زنان داشته و متضمن زندگی توأم با آسایش و آرامش در جامعه خواهد بود. ما زنان برای تامین امنیت اقتصادی خواهان آن هستیم تا دولت خود را به رعایت و ایجاد بستر مناسب برای تامین امنیت اقتصادی زنان و تحقق موارد زیر مکلف بداند:

- حق مالکیت بر اموال و دارایی شخصی و بهره‌برداری از آن و حق دسترسی به مهر، میراث و نفقه با رعایت حدود شرعی و قانونی؛

- حق اشتغال بعد از رسیدن به سن قانونی کار، آزادی انتخاب شغل، حق بهره‌مندی از مزد و مزایای مساوی در برابر کار مساوی با مردان؛ بکارگیری سرمایه‌های فردی در کسب درآمد و نحوه مصرف آن

- حق بهره‌مندی از امنیت شغلی، ایمنی و اخلاقی (مبارزه با سوء استفاده از زنان)

- حق مشارکت زنان در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی در سطح ملی و بین‌المللی و ایجاد و اداره تشکل‌های اقتصادی و عضویت فعال در آن

- حق برخورداری از حمایت‌های قانونی مناسب و کارآمد برای ممانعت از بهره‌کشی و جلوگیری از بکارگیری زنان و دختران در مشاغل غیرقانونی و غیر مشروع.

ایجاد بیمه‌های اجتماعی برای زنان کهنسال

پنجم - حق مشارکت سیاسی زنان:

منشور خواهان مشارکت کامل سیاسی زنان و نیز خواهان تطبیق امتیاز مثبت بر اساس قوانین مدون افغانستان که از مکلفیت‌های دولت است می‌باشد و همچنان خواهان حق تصمیم‌گیری مساویانه در مورد صلح و مصالحه با نیروهای ضد دولتی بر مبنای قانون اساسی افغانستان و قطعنامه‌های ملل متحد در مورد زنان، صلح و امنیت بوضاحت تذکر داده شده است، می‌باشد. برای تحقق این مأمول دولت باید خود را مکلف به انجام موارد زیر بداند:

- حفظ و رعایت سیستم تبعیض مثبت مطابق قانون اساسی در قوه مقننه

- تبعیض مثبت در بخش استخدام زنان در قوه اجرائیه (حد اقل سی درصد)

- تبعیض مثبت در بخش استخدام زنان در قوه قضائیه (حد اقل سی درصدرسی‌ها) در شورای عالی ستره محکمه افغانستان و څارنوالی‌ها و پولیس.

- مذاکرات احتمالی با نیروهای ضد دولتی باید از طریق اشتراک و نمایندگی مساویانه زنان نخبه و با تجربه افغان که متعهد بر اصل برابری حقوق زن و مرد باشند، صورت گیرد.

طرف مقابل مذاکرات، قانون اساسی افغانستان را به رسمیت شناخته، از خشونت دست کشیده، با القاعده قطع رابطه نموده و دست آورد‌های سال‌های اخیر افغانستان را به شمول حقوق زنان، دیموکراسی و آزادی بیان قبول نماید.

- اشتراک فعال و منجر به تصمیم‌گیری زنان نخبه در کمیسیون‌های مصالحه

- علنی بودن همه قراردادها و مذاکرات پیرامون صلح

- خودداری از هر گونه معامله برسر حقوق زنان در مذاکرات صلح

ششم: حقوق فرهنگی-اجتماعی زنان

حقوق فرهنگی دسته ای از حقوق زنان است که از حق ایشان به مشارکت در حیات فرهنگی جامعه ، بهره مندی از توسعه علمی ، حفظ اخلاق و منافع اصولی در علوم ، کسب دانش یا تولیدات هنری ، دستیابی به آموزش و حفظ هویت فرهنگی ، زبانی و آداب و رسوم حمایت می نماید .

-هر زنی حق دارد که آزادانه در زندگی فرهنگی جامعه شرکت نماید.
زنان حق دارند آزادانه افکار و دیدگاه های خود را بیان نمایند و دولت مکلف است در قسمت مصونیت زنان در قبال ساختار های سنتی ، که مخالف ابراز نظر آزادانه زنان هستند، از ایشان حمایت نماید .

زمینه برای حق نشر و طبع آثار زنان مانند کتب و مقالات ، و نشریه هایی که زنان مالکیت آن را دارند یا با موضوع زنان نشر می شود، باید از طریق دولت فراهم آید.
دولت برنامه های وسیع فرهنگی و تبلیغات رسانی را برای آگاهی دهی در بخش تساوی جنسیتی و حقوق زنان ترتیب دهد .

حمایت دولت در بخش ورزش زنان و اقدامات خاص برای گسترش برنامه های ورزشی .

تبصره :

ما زنان افغانستان خواهان آن هستیم که تمام مواد ذکر شده در این منشور، جهت احقاق حقوق و بهزیستی زنان افغانستان در خط مشی کاری حکومت افغانستان قرار گیرد و تطبیق شود. زنان افغانستان دولت را مکلف میدانند که حقوق زنان افغانستان را در چهارچوب رویکرد "امنیت بشری" در همه برنامه های حکومت طی دهه آینده در اولویت کاری خویش قرار دهد.
دولت مسئولیت دارد تا کمیته مستقل نظارت بر تطبیق مفاد این منشور را ایجاد کند.

و من الله توفیق